

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

3.10.2025

Lausunto StV, 7.10.2025, HE 99/2025 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026, Hanna Heinonen ja Anne Väisänen

Teema: STEA-avustusten kokonaiskuva, taso ja vaikuttavuus

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2026. STEA keskittyy lausunnossaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukselliseen tilanteeseen ja STEA-avustusten vaikuttavuuteen.

1. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustukset vuodelle 2026

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan itsenäisen valtionavustusyksikön Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) hallinnoimia valtionavustuksia (jatkossa STEA-avustuksia) myönnetään yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille niiden hakemusten perusteella sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

STEA-avustusten avustusmääräraha laski vuonna 2025 noin 304 miljoonaan euroon (n. 384 miljoonaa vuonna 2024). Vuodelle 2026 avustusmääräraha laskee aiemmin tehtyjen päätösten (hallitusohjelmavalmistelu ja puoliväliriihi) perusteella noin 269 miljoonaan euroon. Avustusmäärärahojen pieneneminen vaikuttaa vuonna 2026 ensisijaisesti uusien myönnettävien avustusten määrään. Hankeavustuksia myönnetään vuonna 2026 enimmillään noin 4 miljoonaa euroa. Uusien avustusten haussa on ollut mahdollista hakea vuoden 2026 avustuksissa ainoastaan EU-osarahoitusosuutta. Uusien avustusten haun kokonaisuutta käsiteltiin keväällä kestävän hyvinvoinnin ministerityöryhmässä.

Tämän lisäksi säästöjä haetaan kohdentamalla jatkuviin avustuksiin noin 14–16 miljoonan euron säästöt. Siten yleisavustuksia myönnetään vuonna 2026 arviolta noin 52 miljoonaa euroa ja kohdennettuja yleisavustuksia (aiemmin kohdennettu toiminta-avustus) noin 212 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi investointiavustuksiin on varattu miljoona euroa. Rakenteellisia muutoksia avustusmäärärahojen jakautumiseen avustuslajeittain ei tehty vuonna 2026, koska käynnissä on selvitystyö, jossa tarkastellaan STEAn avustettavan toiminnan uudistamista ja siihen liittyviä kehittämistarpeita vuodesta 2027 alkaen.

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

3.10.2025

Taulukko 1: STEAn avustuspäärahat valtion talousarviossa

Avustustoiminnan avustuskokonaisuuksien toteutunut/arvio 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen	96	85	76
Terveystiedon edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen	106	83	67
Osallisuuden, toimijuuden ja arjenhallinnan tukeminen	135	99	88
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	47	37	38
Yhteensä	384	304	269

Avustuspäärahan käyttö avustustilanteittain toteutunut/arvio vuosina 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutunut	2025 arvio	2026 arvio
Yleisavustukset	68	63	52
Kohdennetut toiminta-avustukset	237	220	212
Investointiavustukset	7	1	1
Hankeavustukset	72	20	4
Yhteensä	384	304	269

STEAn avustusvalmistelu perustuu kokonaisharkintaan, jossa kiinnitetään huomiota avustuksilla rahoitettavan toiminnan tarpeellisuuteen ja odotettavissa oleviin tuloksiin ja vaikutuksiin. Säästöjä kohdennetaan ensisijaisesti toimintoihin, joiden tarvetta tai tuloksellisuutta ei voida luotettavasti todentaa. Myös toiminnan kustannustehokkuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Säästöjä pyritään kohdentamaan ensisijaisesti hallinnon kustannuksiin. Leikkausten vaikutuksia järjestöjen kohtaamaan toimintaan vuodelle 2026 pyritään minimoimaan siten, että järjestöjen toiminnan kohderyhmien kannalta tärkeisiin matalan kynnyksen toimintoihin kohdistetaan muita toimintoja vähemmän säästöjä.

Kokonaisharkinnassa huomiota kiinnitetään myös avustuksen hakijoihin liittyviin tekijöihin: avustuksilla rahoitetun toiminnan aiempaan laatuun ja toiminnan tuloksiin (vaikuttavuus), laillisuusvalvonnan havaintoihin, avustuksen hakijan oman varallisuuden määrään sekä hakijan kyvykkyyteen hallinnoida valtionavustuksia. Varakkailta järjestöiltä edellytetään aiempaa suurempaa omavaroisuusosuutta (15 %). Vuoden 2026 avustusten osalta säästöjä etsitään myös etenkin järjestöjen toimintojen päällekkäisyyksistä.

STEA-avustusten määrärahojen pieneneminen vaikuttaa merkittävästi sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen. Useilla järjestöillä STEA-avustukset toimivat joko ainoana tai lähes ainoana rahoituslähteenä. Esimerkiksi vuonna 2024 noin 34 prosentilla avustuksen saajista STEA-avustusten osuus on 80–100 prosenttia kaikista toimintaan saaduista tuotoista. Järjestöjen rahoituksen kokonaisuus voi muodostua esimerkiksi STEA-avustusten lisäksi muiden ministeriöiden avustuksista, ESR-rahoituksesta, jäsenmaksuista ja/tai oman varainhankinnan tuotoista.

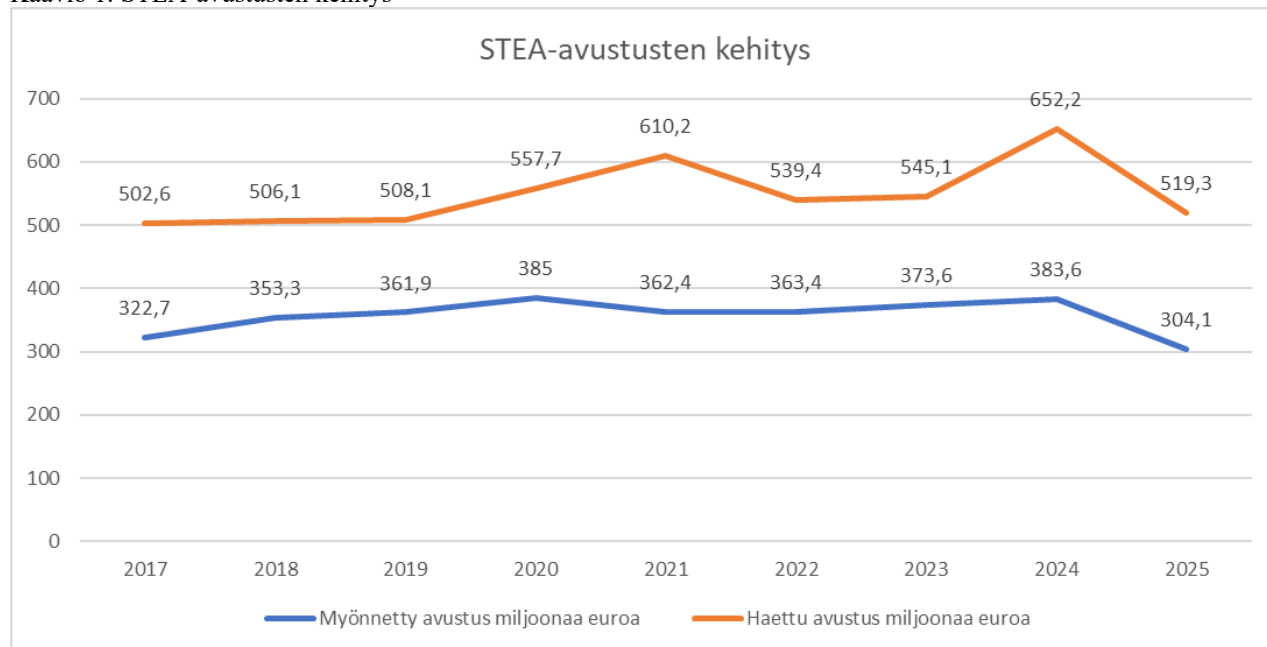
2. STEA-avustusten kokonaiskuva

STEA-avustuksia edelsivät RAY-avustukset vuoteen 2016 asti. STEAn toiminta itsenäisenä valtionapuviranomaisena STM:ssä käynnistyi vuonna 2017. Vuoteen 2023 saakka STEA-avustuksia myönnettiin rahapelitoiminnan tuotoista. Vuodesta 2024 alkaen avustuksia on myönnetty valtion yleiskatteellisesta budjetista. Kaavio 1. kuvaa STEA-avustusten kehitystä.

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

3.10.2025

Kaavio 1. STEA-avustusten kehitys

Taulukossa 2 on nähtävissä, miten STEAn avustusrahoitus ovat kehittyneet toimialoittain vuosina 2017–2025. Luvut ovat miljoonia euroja.

Toimialat	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ikääntyneiden järjestöt	21,2	21,0	21,1	21,1	18,9	18,4	18,8	20,3	17,0
Lapsi- ja perhetyön järjestöt	39,9	44,1	46,5	50,5	51,8	49,0	51,8	51,1	44,8
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusjärjestöt	50,2	59,6	62,7	70,5	69,7	79,3	71,5	74,4	62,4
Monialajärjestöt	34,3	39,1	40,4	44,4	30,8	35,5	41,1	38,0	25,7
Nuorisoalan järjestöt	11,5	13,4	14,0	15,2	15,7	13,2	15,6	18,2	11,6
Omaisjärjestöt	12,5	13,8	13,7	14,3	12,6	13,1	12,6	13,3	13,0
Pelastusalan vapaaehtoisjärjestöt	3,0	3,2	3,1	2,6	2,4	2,1	2,1	2,1	1,7
Sairaus- ja vammaisjärjestöt	88,5	90,4	90,5	92,3	84,8	79,1	81,3	82,0	68,5
Työllisyyden edistäminen ja työttömien järjestöt	4,9	4,6	4,6	4,7	5,8	4,4	4,8	5,2	3,2
Yleisen terveyden ja hyvinvoinnin järjestöt	56,7	64,0	65,2	69,5	70,0	68,3	73,9	79,0	56,1

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

3.10.2025

Taulukossa 3 on nähtävissä STEA-avustukset laskennallisesti hyvinvointialueittain.

Hyvinvointialue	STEA-avustus 2025 tuhatta euroa	STEA-avustus 2025 asukasta kohden euroa
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	3 732	29,8
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	3 031	15,9
Etelä-Savon hyvinvointialue	4 326	33,3
Helsingin kaupunki	17 242	25,6
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	2 210	22,3
Kainuun hyvinvointialue	2 216	31,6
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	3 913	23,1
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	2 297	33,9
Keski-Suomen hyvinvointialue	5 736	21
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	3 760	18,3
Kymenlaakson hyvinvointialue	4 229	26,7
Lapin hyvinvointialue	7 036	39,9
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	11 488	23,2
Pirkanmaan hyvinvointialue	15 284	28,3
Pohjanmaan hyvinvointialue	3 529	19,9
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	5 154	31,8
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	9 026	21,6
Pohjois-Savon hyvinvointialue	7 661	30,9
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	5 731	28
Satakunnan hyvinvointialue	4 984	23,5
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	9 254	32,4
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	13 759	28
Valtakunnallinen toiminta	158 149	

STEA:n avustuspäämäärärahojen jakautumista voidaan tarkastella myös hyvinvointialueittain. Huomioitavaa on, että STEA-avustuksia myönnetään järjestöjen hakemuksesta, eikä STEA voi vaikuttaa siihen, miten järjestöt eri alueilta avustusta hakevat. Hyvinvointialueet myös eroavat toisistaan siinä, miten järjestölähtöistä toimintaa on alueilla saatavilla tai millainen toiminnan tarve alueilla on.

3. STEA-avustusten vaikuttavuus

STEA edistää sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä kohdistamalla valtionavustukset asiantuntevasti ja vaikuttavasti. Avustukset kohdistetaan vaikuttavaan toimintaan, jonka tarve on perusteltu ja joissa voidaan osoittaa tuloksia. Avustusten tuloksellisuutta arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa otetaan huomioon myös toimintaympäristön muutokset. STEA-avustuksen hakijoiden ja saajien tulee kuvata avustuksella rahoitetun toiminnan vaikutusketju, joka konkretisoi avustuksilla rahoitetun toiminnan tavoitteet, kohderyhmät, toimintamuodot ja tulosodotukset. Tuloksellisuusraportilla toiminnan volyymi ja tulokset todennetaan vuosittain. Avustuksen saajat raportoivat toiminnan mittakaavasta ja aikaansaaduista tuloksista STEAlle vuosittain. STEA arvioi myös avustuksella rahoitetun toiminnan tuloksellisuuden todentamiseen käytettyjä mittareita.

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

3.10.2025

STEA-avustukset ovat tuloksellisuudeltaan lähtökohtaisesti hyvällä tasolla. Vuonna 2024 tehdyn toiminnan tuloksellisuudesta raportoi yht. 1508 avustuskohdetta. Avustuskohdeista 472 tehtiin STEAssa tarkempi kohdekohtainen tuloksellisuusarvio. Näistä erittäin hyvän tuloksellisuusarvion sai 27 %, hyvä-arvion 45 %, riittävä-arvion 21 %, tyydyttävä-arvion 7 % ja heikko-arvion 1 %.

Tuloksellisuusarvioinnin kohteena olevat järjestöt raportoivat eri kohderyhmien hyvinvointia edistäneitä tuloksia. Kohderyhmät ovat esimerkiksi saaneet apua ohjaus- ja neuvonta sekä yksilö- ja ryhmätoiminnoista omaan elämäntilanteeseen ja eri tavoin haastavassa elämäntilanteessa olevien ihmisten hyvinvointi ja jaksaminen arjessa on parantunut. STEA-avusteiseen toimintaan osallistuminen vähensi yksinäisyyttä ja lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisöihin sekä vahvisti osallisuuden kokemuksia ja luottamusta toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan.

STEA-avustuksilla rahoitetaan järjestöjen toimintaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Avustuskohdeissa työskenteli vuonna 2024 yhteensä 8792 työntekijää. (n. 5526 htv) STEA-avustuksilla rahoitettujen järjestöjen toiminnassa oli vuonna 2024 mukana yhteensä 232 000 vapaaehtoista. Avustuksilla mahdollistettiin vuonna 2024 järjestöjen toiminnan kohderyhmille noin 40 miljoonaa yksittäistä neuvonta- ja tukitapahtumaa tai ryhmätoimintaan osallistumista.

4. STEAn lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 päihdepolitiikan näkökulmasta (HE 99/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille ja säätiöille myönnettävillä avustuksilla rahoitetaan muun muassa päihteisiin ja riippuvuuksiin keskittyvää työtä. Avustuksilla on tuettu ihmisten päihteettömyyttä, osallisuutta, toimintakykyä ja arjenhallintaa. Päihteitä ongelmallisesti käyttävien ja pelaamisen haittoja kokevien ihmisten ja heidän läheistensä saaman tuen lisäksi resursseja on kohdistettu ehkäisevään työhön.

Päihde- ja riippuvuustyön järjestöille myönnettiin vuodelle 2025 avustusta 127 avustuskohteeseen yhteensä 27 790 868 euroa. Järjestöjä on 49. Päihde- ja riippuvuusjärjestöjen osuus koko STEA-avustuksesta on täten noin 9 prosenttia.

Leikkausten kohdentaminen

STEAn kautta hallinnoitaviin valtionavustuksiin on kohdistettu ja kohdistetaan ensi vuonakin merkittäviä leikkauksia. Vuodelle 2026 suunnitellut määrärahaleikkaukset ovat kuuluvaan vuoteen verrattuna noin 12 prosenttia kokonaisavustustasosta. Leikkauksia ei ole tarkoitus kohdistaa tasaisesti kaikkiin avustuskohteisiin. Avustusehdotuksen valmistelun periaatteena on kokonaisvaltainen avustusharkinta, jossa huomioidaan muun muassa avustamisen tarve, toiminnan todennettu tuloksellisuus sekä toimintaympäristötieto. Avustuksia kohdennettaessa painotetaan toimintoja, joissa järjestölähtöinen työ on erityisen tärkeässä roolissa toiminnan kohderyhmän näkökulmasta (suoraa asiakastyötä, kohtaavaa toimintaa, ruohonjuuritason toimintaa). Tällä strategisella valinnalla pyritään suojaamaan erityisen haavoittuvassa asemassa oleville suunnattuja matalan kynnyksen tukipalveluja, mutta se tulee lisäämään painetta kohdentaa leikkauksia niihin kohteisiin, joissa tehdään viestintää, vaikuttamistyötä tai asiantuntijatasen kehittämistyötä.

STM/YTO/STEA
Hanna Heinonen

3.10.2025

Vaikka kokonaisavustusmäärä pienenee, järjestöille kohdennetaan vuonna 2026 yhden miljoonan erillisrahoitus nuorten huumekuolemien ehkäisyyn. Tämä erillisrahoitus liittyy hallitusohjelman sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kokonaisuuteen.

Kokonaisuutena on kuitenkin todennäköistä, että kokonaisavustusmäärän vähenemisen takia sekä ehkäisevää että korjaavaa työtä tekevien päihdetyön järjestöjen avustuksiin tulee kohdentumaan merkittäviä leikkauksia. Tämä tulee vaikuttamaan järjestöjen mahdollisuuksiin tehdä julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja täydentävää, järjestölähtöistä päihdetyötä.

5. Lopuksi

STEA-avustukset ovat sosiaali- ja terveysministeriön myöntämiä valtionavustuksia. Avustuksia myönnetään sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille ja säätiöille yleishyödylliseen sosiaaliseen hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan.

STEA-avustusten avustusmääräraha laskee vuonna 2026 noin 269 miljoonaan euroon (n. 304 miljoonaa vuonna 2025).

STEA-avustusten avustusmäärärahojen pieneneminen vaikuttaa ensisijaisesti siihen, että uusia STEA-avustuksia myönnetään merkittävästi aiempaa vähemmän (uusille hankeavustuksille on budjetoitu 4 miljoonaa euroa), investointiavustuksiin on varattu 1 miljoona euroa, yleisavustuksiin on budjetoitu 52 miljoonaa euroa ja kohdennettuihin toiminta-avustuksiin 212 miljoonaa euroa.